GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג המבחן:	מבחן תנופה
כיתה:	ד'
מספר שאלות:	19
משך המבחן:	90 דקות
קובץ:	שאלון

עברית

מבחן תנופה לכיתה ד' – נוסח 2026

שם: _____

בקובץ זה: המבחן - הטקסטים והשאלות, עם מקום לתשובות. התשובות וההסברים - בקבצים "תשובות" ו"פתרון מלא".

בהצלחה!

הוראות

במבחן שלושה טקסטים: מודעה, טקסט מידע וסיפור עם.

קִראו את הטקסט הראשון, וענו על השאלות שעוסקות בו. אחר כך עברו לטקסט השני ולשאלות שלו, ובסוף – לטקסט השלישי ולשאלות שלו.

בזמן שאתם עונים, אפשר לחזור לטקסט ולקרוא בו שוב.

בשאלות שיש בהן כמה תשובות – בחרו תשובה נכונה אחת, אלא אם כתוב שצריך לבחור יותר.

הקפידו לכתוב תשובות ברורות.

זמן המבחן: שעה וחצי.

מודעה: סִיּוּר צַפָּרוּת

1 רוצים לגלות עולם שלם שמתעופף מעל הראש שלכם?

בואו להצטרף לסיור צַפָּרוּת מְיוּחָד, ותהיו צַפָּרִים לבוקר אחד!

2 שִׁירָה מִתּוֹךְ הָעֵצִים, נוֹצָה שֶׁנָּשְׁרָה עַל הַשְּׁבִיל וְקֵן קָטָן בֵּין הָעֲנָפִים – כל אלה הם רמזים שמספרים לנו מי חי סביבנו. בסיור נלמד להקשיב לקולות ולהתבונן בנוצות ובקנים, נגלה לאיזו ציפור הם שייכים, ואפילו נעקוב אחרי ציפור במעופה.

3 הביאו איתכם סַבְלָנוּת ועיניים פְּקוּחוֹת – הציפורים לא מחכות לאף אחד!

4 את הסיור תַּדְרִיךְ מיכל אלמוג, צַפָּרִית ותיקה שסיירה בכל רחבי הארץ.

5 **מקום הסיור:** עֵמֶק הַחוּלָה

מֶשֶׁךְ הסיור: שלוש שעות

מספר המשתתפים מוגבל – מהרו להירשם!

לפרטים ולהרשמה: מיכל, 052-441836

מִי מְצַיֵּץ שָׁם?

האם שמעתם פעם ציוץ מתוך עץ ושאלתם את עצמכם מי מצייץ שם – דְּרוֹר, בּוּלְבּוּל או אולי תְּכִּי? הסתכלות על ציפורים בטבע מעוררת סקרנות רבה. האם נצליח לגלות מי מסתתר בין העלים?

מאז ומתמיד בני האדם הסתכלו על הציפורים בעניין רב. על כך מָעִידִים ציורים עתיקים של ציפורים, שנמצאו על קירות של ארמונות וקברים. בעבר בני האדם התבוננו בציפורים כדי לדעת מתי מתחלפת עונה, וגם כדי לצוד אותן לאוכל. גם היום יש אנשים שמתבוננים בציפורים. האנשים האלה נקראים "צַפָּרִים", והעיסוק שלהם נקרא "צַפָּרוּת".

לצפרות בימינו יש כמה מטרות. אחת מהן היא ללמוד על הציפורים. הצפרים יודעים לעקוב אחרי ציפורים בלי להבהיל אותן ובלי לשנות את ההרגלים שלהן. לשם כך הם מקשיבים ומתבוננים היטב סביבם, ומחפשים סִימָנֵי שָׂדֶה. סימני שדה הם רמזים שהציפורים משאירות אחריהן, כמו נוֹצוֹת, קִנִּים, טְבִיעוֹת רַגְלַיִם בַּבּוֹץ, שְׁאֵרִיּוֹת של זרעים שנאכלו ועוד. בעזרת הסימנים האלה, וגם בעזרת הקולות של הציפורים, צפרים מנוסים יכולים לאסוף מידע רב. למשל, הם יכולים לגלות איזו ציפור חיה באזור, ללמוד מה היא אוכלת, לנחש לאן היא עפה, ואצל חלק מהציפורים אפילו לזהות אם זה זכר או נקבה.

מטרה נוספת של הצפרות היא להגן על הציפורים. ציפורים רבות נמצאות בסכנה, ואחת הסכנות היא צַיִד. הצפרים יכולים לעזור למנוע ציד, כי הם יודעים לזהות בקלות רְשָׁתוֹת דקות שהציידים פורשים בין העצים, וגם כְּלוּבֵי מַלְכּוֹדֶת שהציידים מסתירים בשטח. כשהצפרים מוצאים דברים כאלה, הם מודיעים על כך לפַּקָּחִים של רשות הטבע והגנים. העבודה המשותפת הזאת עוזרת להציל ציפורים.

הצפרים עוזרים להגן גם על ציפורים ממינים שנמצאים בסכנת הכחדה. האם שמעתם על הַבַּז הָאָדֹם? זו ציפור טורפת קטנה. פעם אפשר היה לראות להקות גדולות שלה בכפרים רבים בארץ, והיום היא בסכנת הכחדה בישראל. כדי לדעת כמה בזים נשארו בארץ, הצפרים סופרים אותם בכל אביב, כשהם חוזרים לארץ. אחת הסכנות לבזים האדומים קשורה למקום שבו הם בונים את הקן. בעבר

הבזים קִנְּנוּ בחורים שבגגות של בתים ישנים. כשהבתים הישנים שופצו או נהרסו, נעלמו גם החורים, ולבזים לא היה מקום להטיל ביצים ולגדל גוֹזָלִים. כדי להגן על הבזים מהסכנה הזו, החברה להגנת הטבע ורשות הטבע והגנים תלו בשבילם תֵּבוֹת קִנּוּן מיוחדות על גגות של בתים. בחלק מהתיבות התקינו מצלמות קטנות. הצילומים הראו שהבזים אכן בונים קנים בתיבות ומגדלים בהן גוזלים, וכך גדל הסיכוי שהבזים האדומים לא ייעלמו.

הצפרות מאפשרת לנו להכיר מקרוב את הציפורים שחיות לידנו, ללמוד עליהן ואפילו לשמור עליהן. יש חוגים וסיורים של צפרות, ושם כל ילד וילדה יכולים ללמוד להקשיב ולהסתכל בתשומת לב, ולגלות לבד עוד ועוד סודות של הציפורים.

בְּמִסְגֶּרֶת לְיַד הטקסט "מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

מִין בְּסַכָּנַת הַכְחָדָה הוא סוג של בעל חיים או של צמח שנשארו ממנו מעט מאוד, ולכן הוא עלול להיעלם לגמרי – מכל העולם או מארץ מסוימת. בעולם יש ארגונים שעובדים כדי לשמור על בעלי חיים ועל צמחים כאלה.

הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם

לפני שנים רבות חיה מלכה קפדנית וזוֹעֶפֶת. כל תושבי הממלכה כיבדו אותה כי הייתה המלכה, אבל כשנסעה בכְּרָכָרָה שלה בין הערים והכפרים, הם מיהרו להסתתר בבתים, והילדים הפסיקו לשחק ברחוב. מי שלא הספיק להסתתר הִשְׁפִּיל את מבטו אל האדמה, כדי שהמלכה לא תראה כמה הוא מפחד. המלכה לא הפסיקה לִגְעֹר ולהתלונן, ואיש בממלכה לא העז לפנות אליה, ואפילו לא לומר לה "שלום".

עם השנים כעסה המלכה עוד ועוד, כי ראתה שהתושבים מתרחקים ממנה וחוששים ממנה. יום אחד הזמינה המלכה לארמון את החכמה הזקנה של הממלכה ואמרה לה: "נמאס לי מהתושבים שלי! אני מצווה עלייך להשתמש בכל הקסמים שלך ולהפוך אותם לאנשים טובים ואדיבים יותר". החכמה הזקנה שתקה זמן רב. לבסוף אמרה שתוכל לעזור, אבל רק אם המלכה תעשה כל מה שתבקש, בלי לשאול שאלות. המלכה הסכימה. החכמה פתחה תיבת עץ ישנה והוציאה ממנה כובע רָקוּם בחוטי זהב. "זה כובע קסם," הסבירה. "מי שחוֹבֵשׁ אותו – הפנים שלו נראות נעימות ומחייכות. עלייך לַחְבֹּשׁ אותו חמישים יום, ולא להוריד אותו אפילו פעם אחת. זכרי – הבטחת!"

באותו יום, כשנסעה המלכה בכרכרה ברחובות העיר, הביטו בה התושבים בְּתַדְהֵמָה. אחרי כמה ימים, כמה מהם כבר חייכו אליה חיוך קטן בחזרה.

כעבור שבוע ניגשה אל הכרכרה ילדה קטנה, הושיטה למלכה פרח ואמרה: "בוקר טוב, הוד מלכותך!". המלכה הופתעה מאוד. היא לא ידעה מה לענות, אבל היא לא גערה בילדה ולא כעסה.

3 השמועה עברה מפה לאוזן בכל רחבי הממלכה. סיפרו שהמלכה נעשתה טובת לב. התושבים חיכו בצדי הדרכים לכרכרה של המלכה, הֵרִיעוּ לה ונופפו לה בשמחה כשעברה לידם. המלכה אהבה את התושבים, והתושבים אהבו אותה. לאט לאט הם התחילו לעבוד במרץ ולטפח את הממלכה, והממלכה פרחה. אבל כל אותו הזמן פחדה המלכה מהיום שבו תצטרך להוריד את הכובע.

אחרי חמישים יום חזרה החכמה הזקנה לארמון. "הגיע הזמן," אמרה. "עִמדי מול המראה והורידי את הכובע". הלב של המלכה דפק בחוזקה, והידיים שלה רעדו. היא עצמה את העיניים והסירה לאט את הכובע. כמה גדולה הייתה ההפתעה שלה כשפקחה את העיניים, וראתה במראה פנים מחייכות – בדיוק כמו הפנים שהיו לה כשחבשה את הכובע.

שאלה 1 (4 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מודעה: סִיוּר צַפָּרוּת"

שירה ואורי, תלמידים בכיתה ד', קראו את המודעה והתלהבו מאוד.

הם רצו להירשם לסיור, כי בסיור הם ילמדו –

1. איך לבנות קנים לציפורים בעמק.
2. איך מתכוננים לטיול ארוך בטבע.
3. איך להתקרב לציפורים בלי שהן יברחו.
4. איך לזהות ציפורים לפי הסימנים שהן משאירות.

שאלה 2 (4 נק') הבנת המשמעות המשתמעת

השאלה מתייחסת ל"מודעה: סִיוּר צַפָּרוּת"

שירה ואורי גילו שבמודעה **חסר** פרט חשוב.

איזה מידע חסר במודעה?

1. מידע על המקום שבו יהיה הסיור
2. מידע על התאריך שבו יהיה הסיור
3. מידע על הזמן שהסיור יימשך
4. מידע על הדרך להירשם לסיור

שאלה 3 (4 נק') בחינה והערכה של רכיבי תוכן, מבנה ולשון

השאלה מתייחסת ל"מודעה: סִיּוּר צַפָּרוּת"

מהי המטרה העיקרית של המודעה?

1. לשכנע את הקוראים להצטרף לסיור הצפרות
2. למסור לקוראים מידע על הצפרית מיכל אלמוג
3. להסביר לקוראים למה כדאי לעסוק בצפרות
4. להפוך את הקוראים לצפרים מומחים

שאלה 4 (4 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

לפי הטקסט, צַפָּרוּת היא עיסוק שבו –

1. מחפשים ציורים עתיקים של ציפורים.
2. מגדלים ציפורים בבית.

3 מתבוננים בציפורים ולומדים עליהן.

4 משנים את ההרגלים של הציפורים.

שאלה 5 (10 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּיץ שָׁם?"

הצפרים מתבוננים בשטח ומחפשים **סִימָנֵי שָׂדֶה**.

א. מה מהרשימה הוא **סימן שדה**? (5 נק')

בחרו **שתי** תשובות.

1 עֵץ גָּבוֹהַ

2 קֵן

3 סֶלַע

4 שְׁלוּלִית מַיִם

5 טְבִיעוֹת רַגְלַיִם בַּבּוֹץ

ב. נועה קראה בשיעור עברית את הטקסט "מי מצייץ שם?". (5 נק')

למחרת, כשיצאה לטיול, היא מצאה מתחת לעץ קליפה של ביצה שבורה.

לדעת נועה, גם קליפת ביצה היא סימן שדה.

האם נועה צודקת? הסבירו.

שאלה 6 (5 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

השלימו את הקטע לפי שורות 17–21.

(בכל מקום ריק אפשר לכתוב כמה מילים.)

הצפרים עוזרים למנוע ציד של ציפורים. כדי לעשות זאת, הם מוצאים סימנים כמו (1) _____ ו-(2) _____, ואחר כך הם (3) _____.

שאלה 7 (4 נק') בחינה והערכה של רכיבי תוכן, מבנה ולשון

השאלה מתייחסת ל"בְּמִסְגֶּרֶת לְיַד הטקסט "מִי מְצַיֵּץ שָׁם?""

מה המטרה של הקטע שנמצא **בתוך המסגרת** ליד הטקסט?

1. להציג שמות של ארגונים ששומרים על הטבע
2. להביא דוגמאות של בעלי חיים שעלולים להיעלם
3. לתאר למה כדור הארץ נמצא בסכנה
4. להסביר מהו מין בסכנת הכחדה

שאלה 8 (8 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

בטקסט כתוב על **תיבות קינון מיוחדות** שתלו בשביל הבזים האדומים.

א. לשם מה תלו את תיבות הקינון המיוחדות? (4 נק')

1. כדי להציל את הבזים מפני ציידים

2 כדי להגן על הבזים מהסכנה שאין להם איפה לבנות קן

3 כדי לבדוק אם הבזים בסכנת הכחדה

4 כדי לגלות באילו כפרים הבזים חיים

ב. למה התקינו מצלמות קטנות בחלק מהתיבות? (4 נק')

כי רצו –

1 לבדוק אם הבזים באמת מקננים בתיבות האלה.

2 לעזור לגוזלים שנפלו מהתיבות.

3 לגלות אם הבזים ישנים בתיבות בלילה.

4 לעודד את הבזים לקנן בתיבות.

שאלה 9 (6 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

בעבר היו לצפרות מטרות אחרות מהיום.

השלימו את הטבלה: כתבו **שתי** מטרות של התבוננות בציפורים **בעבר**, ומטרה **אחת** של הצפרות **היום**, לפי הטקסט. בחרו את המטרות מתוך הרשימה שמתחת לטבלה.

המטרות של התבוננות בציפורים בעבר	המטרות של הצפרות היום
1. _____	1. *ללמוד על ציפורים* (דוגמה)
2. _____	2. _____

רשימת מטרות: ללמוד על ציפורים • לדעת מתי מתחלפת עונה • לצייר ציפורים על קירות • לגדל ציפורים בכלובים • להגן על ציפורים • לצוד ציפורים

שתי מטרות ברשימה לא מתאימות לטבלה – אל תשתמשו בהן.

שאלה 10 (6 נק') פרשנות, עיבוד ויישום

השאלה מתייחסת ל"מִי מְצַיֵּץ שָׁם?"

הצפרים נעזרים בעבודתם בכלים שונים.

כתבו **שני** כלים שונים שלדעתכם יכולים לעזור לצפרים בעבודה שלהם, והסבירו איך הצפרים יכולים להיעזר בכל אחד מהם.

(אין תשובה לשאלה הזו בטקסט – המציאו בעצמכם, והיו יצירתיים!)

דוגמה:

הכלי: משקפת

הסבר: הצפרים יכולים להשתמש במשקפת כדי לראות ציפורים שנמצאות רחוק.

• הכלי: _____ הסבר: _____

• הכלי: _____ הסבר: _____

שאלה 11 (5 נק') הבנת המשמעות המשתמעת

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

בתחילת הסיפור, התושבים בממלכה פחדו מהמלכה.

כתבו **שתי** דוגמאות משורות 1–5 שמראות זאת.

1. _____

2. _____

_____

_____

_____

שאלה 12 (4 נק') הבנת המשמעות הגלויה

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

מה ציוותה המלכה על החכמה הזקנה?

1. לעשות את המלכה נעימה ומחייכת יותר
2. להפוך את התושבים לאנשים טובים ואדיבים יותר
3. לגרום לתושבים לעבוד קשה יותר בממלכה
4. לתת למלכה כוחות קסם מיוחדים

שאלה 13 (6 נק') הבנת המשמעות המשתמעת

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

בסיפור יש כמה הפתעות. ענו על השאלות על שתיים מהן.

א. כשהמלכה נסעה בפעם הראשונה ברחובות העיר עם הכובע על הראש, התושבים הופתעו. (3 נק')

מה הפתיע את התושבים?

_____

_____

_____

ב. שבוע אחר כך גם המלכה הופתעה. (3 נק')

מה הפתיע את המלכה?

_____

_____

_____

שאלה 14 (4 נק') הבנת המשמעות המשתמעת

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

בשורה 20 כתוב: "השמועה עברה מפה לאוזן בכל רחבי הממלכה".

מהי השמועה?

1. המלכה חובשת כובע קסם.
2. המלכה נוסעת בעיר בכרכרה.
3. המלכה נעשתה טובה ונחמדה.
4. המלכה הזמינה את החכמה לארמון.

שאלה 15 (4 נק') בחינה והערכה של רכיבי תוכן, מבנה ולשון

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

בסיפור מתואר שהתושבים חיכו לכרכרה של המלכה בצדי הדרכים, הריעו לה ונופפו לה בשמחה (שורות 21–22).

לשם מה מתוארים המעשים האלה?

1. כדי להבליט שהיחס של התושבים אל המלכה השתנה
2. כדי להדגיש שחשוב לכבד את המלכה
3. כדי להוכיח שהמלכה קיימה את ההבטחה שלה לחכמה

4 כדי להראות שהתושבים הודו למלכה על כך שהממלכה פרחה

שאלה 16 (5 נק') הבנת המשמעות המשתמעת

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

המלכה פחדה מהיום שבו תצטרך להוריד את הכובע.

למה היא פחדה מזה?

שאלה 17 (5 נק') פרשנות, עיבוד ויישום

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

לפניכם ארבעה תיאורים של תמונות, שמראים את השינוי שעברה המלכה בסיפור.

התמונות **לא** מסודרות לפי סדר האירועים בסיפור.

כתבו ליד כל תמונה מספר לפי סדר האירועים: 1 ליד התמונה הראשונה, 2 ליד השנייה, וכך הלאה.

תמונה א: המלכה עומדת מול המראה ומרימה את הכובע מעל ראשה. במראה נראות פנים מחייכות. ___

תמונה ב: המלכה יושבת בכרכרה בפנים זועפות וגוערת באנשים. ___

תמונה ג: המלכה מחייכת חיוך רחב. הכובע מונח בצד, ואין כלום על ראשה. ___

תמונה ד: המלכה, עדיין בפנים זועפות, מניחה על ראשה כובע רקום. ___

שאלה 18 (6 נק') פרשנות, עיבוד ויישום

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

המלכה לא הייתה חייבת לבקש עזרה מהחכמה. היא יכלה לעשות דברים אחרים, כדי שהתושבים יפסיקו לפחד ממנה.

כתבו **שתי** הצעות **שונות** זו מזו: מה המלכה הייתה יכולה לעשות? (השתמשו בדמיון והיו יצירתיים!)

• דרך ראשונה: _____

• דרך שנייה: _____

שאלה 19 (6 נק') פרשנות, עיבוד ויישום

השאלה מתייחסת ל"הַמַּלְכָּה וְכוֹבַע הַקֶּסֶם – סיפור עם"

עדי קרא את הסיפור "המלכה וכובע הקסם" בשיעור עברית. כשיצא מהכיתה, הוא ראה כרזה על הקיר במסדרון:

> "אי אפשר לשנות אנשים אחרים בכוח.

> שנה את עצמך – ותראה איך כולם משתנים איתך."

> (פתגם)

עדי חשב שהמשפט בכרזה מתאים לסיפור.

הסבירו למה עדי חשב כך, ותנו דוגמאות בעזרת אירועים מהסיפור.